

Referat fra møte i MRU den 16.11.23

Sted: Nidaros, Kirkens Hus/Teams med påfølgende middag hos Mantra

Tid: 11.30-16.Middag 16.15-18.

Til stede: Kjetil Fretheim, Petter Wille, Liv Hernæs Kvanvig, Hans Morten Haugen, Anne Skjelmerud, Kristine Hovland, Johan Hindahl, Ante Bals (på Teams)

Sekretær: Katarina Sirris Karantonis

Frafall: Hilde Skaar Vollebæk, Åsmund Mjåland

1. Godkjenning av innkalling, agenda og referat

Godkjent.

2. Velkommen v/ Liv

Presentasjon av agenda for møtet.

3. MRU 14/23 Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Momenter fra diskusjonen:

- Det er flere prosesser på gang nå for å følge opp arbeidet. Det kan være lurt å avvente til videre innspill fra MRU er ønsket.
- Man kan tenke seg oppfølging i tre spor av de ulike gruppene: Samer, kvener og skogfinner. Kirkerådet ba om en utredning om kvenene i 2022. Skal leveres i år. Har kvenene krav på urfolkstatus? Et historisk og politisk spørsmål, ikke juridisk. (NIM). Det er ingen generell, internasjonalt akseptert definisjon av urfolk. ILO konvensjon 169 har en definisjon, men denne gjelder kun for denne konvensjonen.
- Det kan være interessant å ta et nordisk perspektiv - hva gjøres i andre land?
- Rettighetsspørsmålet er sentralt. Avklaring av rettigheter er viktig for forsoning. Implementering viktig.
- Sametinget: Oppslutningen til Nordkalottfolket har gått fram. Partiet fikk over 14% oppslutning i fylkestingsvalget. Partiet mener at reindriften får for stor innflytelse. Nordkalottfolket er mer opptatt av den praktiske hverdagen. Sametinget fokuserer mer på det prinsipielle. Samer er en mangfoldig gruppe. Noen vil ønske at samiske tradisjoner tas inn i kirken, andre ikke. Det har vært en utvikling som gir kirken et godt grunnlag for å fortsette arbeidet med forsoning. En søskenflokk kan ha ulike syn. Mange eldre samer var mot demonstrasjonen i Alta fordi det var uhørt å protestere mot staten. De yngre ser annerledes på dette. Viktig for dem at kirken tar et aktivt grep. Forskjell fra familie til familie.
- MRU må finne sin plass og rolle i oppfølging av rapporten. Hva forventer andre deler av kirken av oss? Dialog med KISP og TN. Videre oppfølging i samråd med de andre utvalgene. Ikke dobbeltarbeid, men utfylle hverandre.
- Kirken skal være en stemme for de undertrykte.
- Kirken den eneste offisielle arena der samisk har vært tillatt. Kirken har vært et fristed for samer.

- Bør kirken ha en informasjonsrolle? Det er mangelfull kunnskap i befolkningen. Hva gjør Oslo bispedømmeråd for å legge til rette for den samiske befolkningen i Oslo? Hva gjør kirken utenfor kjerneområdet for at samer skal ha et godt kirkeliv. Det har kommet en samisk prest i Sør-Norge.

Konklusjon

- MRU stiller seg til disposisjon for å gi menneskerettslige innspill til handlingsplanen som skal følge opp kirkemøtesaken.
- Muligheter for MRU framover kan være å bidra i Den norske kirkes arbeid med forsoning ved å jobbe med relaterte menneskerettslige temaer som diskriminering, ytringsfrihet/hatprat og rasisme, eller å ha en stemme for viktigheten av implementering av regelverk (anbefaling fra kommisjonen). Det er opp til nytt konstituert MRU å velge veier videre.

4. MRU 15/23 Kirkenes Verdensråd (KV) sitt arbeid med menneskerettigheter v/Kjetil Fretheim

- KV har sin generalforsamling hvert åttende år, sist gang i Karlsruhe, Tyskland, i september 2022.
- KVs Central Committee møtes hvert annet år, sist gang i Geneve, Sveits, juni 2023.
- KVs Executive Committee møtes to ganger i året, sist gang i Abuja, Nigeria, november 2023
- Den norske kirke er representert i flere av KVs organer:
  - Central Committee: Biskop Ingeborg Midttømme og Kjetil Fretheim
  - Executive Committee: Biskop Ingeborg Midttømme
  - Faith & Order Kommisjonen: Stephanie Dietrich, leder
  - Kommisjonen for misjon og evangelisering: Mirjam Syltebø Endalew, medlem
  - Kommisjonen for internasjonale spørsmål: Sturla Stålsett, medlem
- KV ble dannet i 1948, samme år som menneskerettighetserklæringen. En fredsbevegelse formet av konkret flyktningarbeidet etter krigen. Fra møtet i Uppsala i 1958: verden setter agendaen.
- Et fellesskap av kirker i verden minus den katolske kirke. Den russisk-ortodokse kirken er medlem.
- KV skal synliggjøre enhet, unity.
- KV har et bredere perspektiv enn bare trosfrihet
- Skal organisere kirkenes respons på utfordringer i verden.
- Tradisjon for å ikke blande seg inn i interne anliggender.
- Menneskerettighetstemaer sentrale. Just peace. Rasisme. Climate justice and sustainable development, og arbeid mot apartheid. Youth and indigenous people er viktige områder. Kirken må lære av urbefolkningene. Climate justice: politiske og strukturelle forskjeller må hensyntas. Gjøre noe med root causes. Flyktninger og migrasjon.
- KV drøfter hvordan kirken skal respondere på disse utfordringene. Stemmer fra sør er viktige.

- Menneskerettighetsperspektivet er også tatt inn i Commission of churches on international affairs. Stålsett har bidratt til dette.
- Ulike programområder er: Public witness: Hva KV skal mene om ulike tema. Diakonia: praktisk respons. «Call for transformation. Eucumenical diakonia».
- KV er en progressiv medvirker som dytter på menneskerettigheter overfor noen kirker.
- 75 års jubileum for menneskerettighetserklæringen i år. Det har vært vurdert hva det er nødvendig å si noe om. Lobbyvirksomhet om å få sine saker på agendaen. Uenigheter mellom kirkene vanskeliggjør statements. Utfordrende å få gode formuleringer som alle kan slutte seg til.
- KV har vært opptatt av konflikten i Palestina, Israel og Det hellige land. KV har tatt side med palestinerne som er de mest sårbare.

Momenter fra diskusjonen

- Seksualitet et vanskelig tema i KV på grunn av ulike syn på saken.
- DNK er medlem av KV, og forpliktet til å sette på agendaen det som vedtas.
- KV var tidligere et vestlig dominant organ, men det har endret seg.
- KV var involvert i utforming av verdenserklæringen om menneskerettigheter.
- De viktigste sakene nå i KV gjelder klimaspørsmålet, urbefolkning/forsoningsprosesser, teknologi, og kunstig intelligens.
- KV er et viktig møtested mellom nord og sør
- Det er muligheter for dialog lokalt i kirkene gjennom KV som tar opp vanskelige temaer.
- Det er en medlemskontingent, men mange betaler ikke.
- Kirken er internasjonal. Vi bør ha et større syn på saker og på hvem vi er.
- Luthers verdensforbund (LVF) er også viktig å følge med på.

Konklusjon:

- MRU holder seg oppdatert på det som skjer i KV ved jevnlige oppdateringer fra Kjetil.

5. MRU 16/23 Evaluering av perioden og tanker om veien videre

- MRU kan bidra i ulike former som møter, seminar, diskusjon med andre til stede.
- MRU må ikke nødvendigvis skrive et stort notat. Vi kan invitere folk inn, bidra til å øke kompetanse internt. Vi bør være edruelige i produksjon av rapporter. De blir ofte ikke tatt i bruk. Kortere versjon av dokumenter kan utarbeides. Kronikk er også en mulighet.
- MRU kan både ha en selvstendig stemme og være et støtteapparat. De fleste mener at den siste rollen er den viktigste og at det bør være MKR eller DNK som står for uttalelser eksternt.
- Rapporten «Sett undertrykte fri» er veldig bra og bør tas i bruk i større grad. Det er mulig denne bør revideres snart.

- Det er en jobb å gjøre for å synliggjøre MRU, særlig i Den norske kirke. Det kan knyttes opp til noen merkedager som en link til verden der ute.
- Det har vært fint å bruke interne ressurser.
- MRU har valgt noen store saker og jobbet med det over tid. Mye positivt med det, men ulempen er at man mister innspill for hva som rører seg når det gjelder andre temaer. Arbeidet bør variere mellom langsiktige og korte fokusområder.
- Det er ønskelig å samarbeide med andre fagmiljøer. Både Legeforeningen, Psykologforeningen, Advokatforeningen og Dommerforeningen har menneskerettighetsutvalg som det kan være aktuelt å knytte kontakt med.
- Det er viktig å identifisere hvor MRU kan gjøre en forskjell, og hva oppdragsgiverne ønsker fra oss.
- Vi skal ha solid faglig grunnlag for det vi kommer med.
- Det er en viktig oppgave å følge med på det internasjonale.
- Mange mener at det har vært fint å være med, og at vi har gjort nytte for oss.
- Det tverrfaglige samarbeidet i MRU er verdifullt.
- Positivt at MRU har blitt et selvstendig utvalg, og ikke er under KISP. Det er fint at det er satt av egne ressurser og sekretær.
- Det er viktig at medlemmene av MRU forstår strukturen og rammene. Det er ønskelig med informasjon i første møte fra MKR.
- Det er viktig å føle at man gjør noe nyttig siden man bruker tid på det.
- Det er mulig å ha et økumenisk medlem i utvalget som i KISP.
- MRU bør ikke bli for snever klubb, men favne bredt og være representativ. Fint med utvalgsmedlemmer fra flere deler av landet med ulik bakgrunn.
- MRU kan bruke muligheten til å løfte fram egne menneskerettslige temaer
- Det oppleves som nyttig å samarbeide om seminar med andre utvalg.
- Arbeidsformen har vært bra. Flere sier de har lært mye.
- Det er viktig å være påkoblet større prosesser og bidra inn der.

6. Eventuelt

- Katarina orienterte om generalforsamlingen i Roma 7.-8.11 for Churches Commission for Migrants in Europe (CCME). Informasjon også om at det skal holdes en minnegudstjeneste den 15.12 i Trefoldighetskirken der det skal tennes lys for alle som har druknet i Middelhavet i år.
- Petter takket av Liv for god innsats som leder for MRU de siste tre årene.